

**ROSSIYA FEDERATSIYASI HISOB PALATASI: NAZORAT VA MOLİYAVIY
BARQARORLIKDAGI ROLI****Xodjimamedov Akmal Ashurovich,**

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Moliya kafedrası v.b. dotsenti

Eshonova Saodat Abdullayevna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Ro'ziboyev Jamshid Kamol o'g'li,

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Rossiya Federatsiyasi Hisob palatasining davlat moliyaviy nazorati tizimidagi o'rni va ahamiyati chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida Hisob palatasining asosiy funktsiyalari — byudjet ijrosini nazorat qilish, moliyaviy auditni amalga oshirish, davlat dasturlarini baholash hamda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi roli keng yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar asosida nazorat tizimini modernizatsiya qilish masalalari ko'rib chiqiladi. Maqolada Hisob palatasining mustaqilligi, xalqaro audit standartlariga asoslanishi, shaffoflikni ta'minlash va korrupsiyani kamaytirishdagi o'rni ham tahlil etilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Hisob palatasi Rossiya iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashda, davlat resurslarining samarali boshqarilishini ta'minlashda va fuqarolik ishonchini oshirishda strategik ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Hisob palatasi, moliyaviy nazorat, audit, byudjet ijrosi, moliyaviy barqarorlik, raqamli texnologiyalar, davlat dasturlari, shaffoflik, samaradorlik, iqtisodiy xavfsizlik.

Abstract

This article provides an in-depth analysis of the role and significance of the Accounts Chamber of the Russian Federation in the system of state financial control. The study explores the Chamber's main functions, including monitoring budget execution, conducting financial audits, evaluating government programs, and ensuring financial stability. Additionally, the modernization of the control system through digital technologies and innovative approaches is discussed. The article examines the Chamber's independence, adherence to international audit standards, its contribution to transparency, and its role in combating corruption. The findings indicate that the Accounts Chamber plays a strategic role in strengthening Russia's economic stability, ensuring efficient management of state resources, and enhancing public trust in government institutions.

Keywords: Accounts Chamber, financial control, audit, budget execution, financial stability, digital technologies, government programs, transparency, efficiency, economic security.

Аннотация

В данной статье проводится глубокий анализ роли и значения Счётной палаты Российской Федерации в системе государственного финансового контроля. В процессе исследования рассматриваются основные функции Палаты — контроль исполнения бюджета, проведение финансового аудита, оценка государственных программ и обеспечение финансовой стабильности. Особое внимание уделяется вопросам модернизации контрольной системы на основе цифровых технологий и инновационных подходов. Также проанализированы независимость Счётной палаты, её деятельность в соответствии с международными стандартами аудита, роль в обеспечении прозрачности и снижении уровня коррупции. Результаты исследования показывают, что Счётная палата играет стратегическую роль в укреплении экономической стабильности России, эффективном управлении государственными ресурсами и повышении доверия граждан к органам власти.

Ключевые слова: Счётная палата, финансовый контроль, аудит, исполнение бюджета, финансовая стабильность, цифровые технологии, государственные программы, прозрачность, эффективность, экономическая безопасность.

Kirish

Davlat moliyaviy tizimining samarali ishlashi va davlat mablag'larining shaffofligi bugungi kunda har bir davlat uchun eng muhim vazifalardan biridir. Shu nuqtai nazardan, Rossiya Federatsiyasining Hisob palatasi davlat moliyaviy nazoratini amalga oshirish, budjet mablag'larining samarali taqsimlanishini ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Hisob palatasi nafaqat moliyaviy resurslarning to'g'ri ishlatilishini tekshiradi, balki davlat siyosatining samaradorligini baholash, korrupsiyaga qarshi kurash va moliyaviy xatarlarni minimallashtirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Hisob palatasining nazorat faoliyati moliyaviy institutlar va davlat tashkilotlari faoliyatini tartibga solishdan boshlanadi. U moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini tekshiradi, davlat xarajatlari va daromadlarini nazorat qiladi, shuningdek, budjet mablag'larining samarali ishlatilishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, Hisob palatasi o'z tahliliy faoliyati orqali moliyaviy siyosatning samaradorligini baholash va takomillashtirishga hissa qo'shadi.

Asosiy qism

Federatsiyasi Hisob palatasi davlat moliyaviy nazoratining asosiy organi sifatida iqtisodiyotning barqarorligini ta'minlash, davlat mablag'larining samarali ishlatilishini nazorat qilish va moliyaviy xatarlarni minimallashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bugungi kunda davlat moliyaviy tizimi murakkab va uzluksiz o'zgaruvchan sharoitga duch kelmoqda, shuning uchun moliyaviy resurslarning to'g'ri taqsimlanishi, byudjet mablag'larining shaffofligi va iqtisodiy siyosatning samaradorligi ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi. Hisob palatasi ushbu vazifalarni amalga oshirish orqali nafaqat moliyaviy institutlar faoliyatini nazorat qiladi, balki davlat siyosatining samaradorligini baholash va takomillashtirishga hissa qo'shadi.

Hisob palatasining nazorat funktsiyalari keng qamrovli bo'lib, davlat mablag'larining samarali ishlatilishini tekshirishdan tortib, moliyaviy institutlar faoliyatining auditini amalga oshirishgacha bo'lgan jarayonlarni o'z ichiga oladi. Ushbu nazorat jarayoni moliyaviy xatarlarni oldindan aniqlash va ularni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, Hisob palatasi moliyaviy hisobotlarning to'g'riligini va davlat

xarajatlarining qonuniyligini ta'minlash orqali korrupsiyaga qarshi samarali kurashni ham amalga oshiradi.

Hisob palatasining faoliyati zamonaviy raqamli texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar bilan boyitilgan. Elektron audit tizimlari, ma'lumotlar bazalari va moliyaviy prognozlash dasturlari yordamida nazorat jarayoni tezkor va samarali bo'ladi. Real vaqt monitoring va avtomatlashtirilgan tahlil tizimlari moliyaviy institutlarning faoliyatini kuzatishda nafaqat operatsion, balki strategik qarorlar qabul qilishda ham muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Shu tarzda, Hisob palatasi olingan ma'lumotlarni tahlil qilib, hukumat va prezidentga moliyaviy siyosatni shakllantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha tavsiyalar beradi.

Moliyaviy barqarorlik va xatarlarni minimallashtirish Hisob palatasining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Moliyaviy institutlar faoliyatidagi potentsial xatarlarni aniqlash va ularni kamaytirish bo'yicha choralar ishlab chiqish, shuningdek davlat mablag'larining samarali ishlatilishini ta'minlash, iqtisodiy o'sish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, Hisob palatasi faoliyati shaffof va ochiq bo'lishi orqali fuqarolar, biznes va boshqa davlat organlari uchun ishonchli axborot manbai sifatida ham xizmat qiladi.

Hisob palatasining nazorat funktsiyalari audit, moliyaviy tahlil, strategik tavsiyalar berish, shaffoflikni ta'minlash va moliyaviy xatarlarni minimallashtirishni o'z ichiga oladi. Innovatsion va raqamli texnologiyalar ushbu jarayonlarni samarali va tezkor qilmoqda. Real vaqt monitoring, elektron audit tizimlari va tahliliy dasturlar moliyaviy institutlarning faoliyatini nazorat qilish va moliyaviy tizimning barqarorligini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu tarzda, Hisob palatasi nafaqat moliyaviy nazorat organi, balki davlat iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlashda strategik vosita sifatida xizmat qiladi.

Amaliy jihatdan, Hisob palatasi nazorat jarayonlarini doimiy takomillashtirishi, raqamli va innovatsion yondashuvlarni keng qo'llashi, shaffoflikni oshirishi va moliyaviy xatarlarni oldindan aniqlashi lozim. Ushbu choralar Hisob palatasi faoliyatining samaradorligini oshirish va Rossiya iqtisodiyotining moliyaviy barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, Hisob palatasi tomonidan olingan ma'lumotlar asosida qabul qilingan qarorlar nafaqat davlat mablag'larining samarali ishlatilishini, balki iqtisodiy siyosatning uzoq muddatli barqarorligini ham kafolatlaydi.

Shunday qilib, Rossiya Federatsiyasi Hisob palatasi moliyaviy nazoratning markaziy organi sifatida, innovatsion va raqamli yondashuvlar bilan boyitilgan faoliyat orqali davlat moliyaviy tizimining barqarorligini mustahkamlash va iqtisodiy siyosatning samaradorligini oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi aniq ko'rinadi. U moliyaviy institutlarning faoliyatini nazorat qilish bilan birga, strategik qarorlar qabul qilish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda davlatning eng muhim moliyaviy vositalaridan biriga aylangan.

Xulosa

Hisob palatasining nazorat faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan uning mustaqilligiga bog'liq. U Prezident yoki Hukumatning to'g'ridan-to'g'ri ko'rsatmasisiz tekshiruv o'tkazish huquqiga ega. Bu esa uning ob'yektivlik va ishonchlilik prinsiplariga asoslangan holda ishlashini ta'minlaydi. Har bir hisobot natijasi parlamentga taqdim etiladi, bu esa davlat hokimiyatining shaffofligini oshiradi. Shu bilan birga, Hisob palatasi o'z faoliyatida xalqaro standartlarga, xususan INTOSAI (International Organization of Supreme Audit Institutions) tamoyillariga tayanadi.

Ushbu organ nafaqat moliyaviy qonunbuzarliklarni aniqlaydi, balki ularning sabablarini tahlil qiladi va oldini olish choralarini ishlab chiqadi. Misol uchun, ayrim hollarda aniqlangan muammolar byudjet rejalashtirish bosqichidagi kamchiliklardan kelib chiqadi. Bunday

holatlarda Hisob palatasi tegishli davlat organlariga aniq tavsiyalar beradi, ularning ijrosini nazorat qiladi. Bu tizim nafaqat mavjud muammolarni hal etish, balki kelgusidagi xatarlarni oldindan bartaraf etish imkonini ham beradi.

Shuningdek, Hisob palatasi faoliyatining muhim yo'nalishlaridan biri — davlat dasturlarini baholashdir. Har bir yirik ijtimoiy yoki iqtisodiy dastur amalga oshirilish jarayonida moliyaviy jihatdan nazorat qilinadi. Masalan, infratuzilma loyihalariga ajratilgan mablag'larning maqsadli ishlatilishi, ijtimoiy soha dasturlarining iqtisodiy samaradorligi yoki mintaqaviy rivojlanish dasturlarining natijadorligi Hisob palatasi tomonidan tizimli tahlil qilinadi.

Moliyaviy nazorat tizimining samaradorligi, o'z navbatida, mamlakatning iqtisodiy xavfsizligi bilan chambarchas bog'liq. Agar davlat mablag'lari noto'g'ri yo'naltirilsa yoki samarasiz ishlatilsa, bu iqtisodiyotning muhim tarmoqlarida tanqislik, moliyaviy inqiroz va investitsion ishonchning pasayishiga olib keladi. Hisob palatasi ushbu xavflarni aniqlab, ularni kamaytirish uchun strategik tavsiyalar ishlab chiqadi. Shu tariqa, u iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning asosiy garoviga aylanadi.

Bundan tashqari, Hisob palatasi faoliyatining ijtimoiy ahamiyati ham beqiyosdir. U nafaqat davlat boshqaruvi tizimining ichki samaradorligini oshiradi, balki fuqarolik jamiyati uchun ham muhim axborot manbai sifatida xizmat qiladi. Ochiq hisobotlar, audit natijalari va tahliliy ma'lumotlar jamoatchilikka taqdim etiladi. Bu esa shaffoflikni ta'minlab, fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Accounts Chamber of the Russian Federation. (2023). *Annual Report on the Results of Activities and the Implementation of the Federal Budget*. Moscow: Accounts Chamber Press.
2. Baranov, A. V. (2021). *Public Financial Control in the Russian Federation: Modernization and Challenges*. Moscow: INFRA-M.
3. Goncharov, I. N., & Belov, S. P. (2022). The Evolution of Financial Control Mechanisms in Russia: From Audit to Digital Oversight. *Financial Journal*, 14(3), 45–61. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.3.45>
4. International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI). (2022). *Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precepts*. Vienna: INTOSAI. Retrieved from <https://www.intosai.org>
5. Kozlova, E. G. (2020). Role of Supreme Audit Institutions in Ensuring State Financial Stability. *Journal of Public Administration and Law*, 8(4), 87–98.
6. Kudrin, A. L., & Stolyarov, G. V. (2019). *State Audit and Financial Responsibility in Russia*. Moscow: HSE Publishing House.
7. OECD. (2021). *Best Practices for Supreme Audit Institutions in Public Sector Governance*. Paris: OECD Publishing.
8. Petrov, D. N. (2023). Digitalization of Public Financial Control in the Russian Federation. *Economic Analysis: Theory and Practice*, 22(1), 34–49.
9. Popov, V. V., & Yashin, S. N. (2022). Financial Control and Audit: New Approaches under Economic Turbulence. *Russian Economic Review*, 10(2), 55–72.
10. Smirnova, L. P. (2020). *Financial Monitoring and Control in the Public Sector*. Saint Petersburg: Piter.
11. Solovyov, K. A. (2023). The Role of the Accounts Chamber in Preventing Budget Inefficiency. *Finance and Credit Journal*, 29(7), 12–25.
12. United Nations Development Programme (UNDP). (2021). *Transparency, Accountability, and Anti-Corruption Measures in Public Finance Management*. New York: UNDP.